

Förskrivningsprocessen för hjälpmedel

Rätt att förskriva

De som har rätt att förskriva hjälpmedel är vissa yrkesgrupper, som är anställda inom Region Jönköpings län, länets kommuner eller i verksamhet som har avtal med Region Jönköpings län. Vem som har rätt att förskriva baseras på olika yrkesgruppers kompetens och varierar mellan olika hjälpmedelsområden se respektive hjälpmedelsområde.

Förskrivningsprocessen

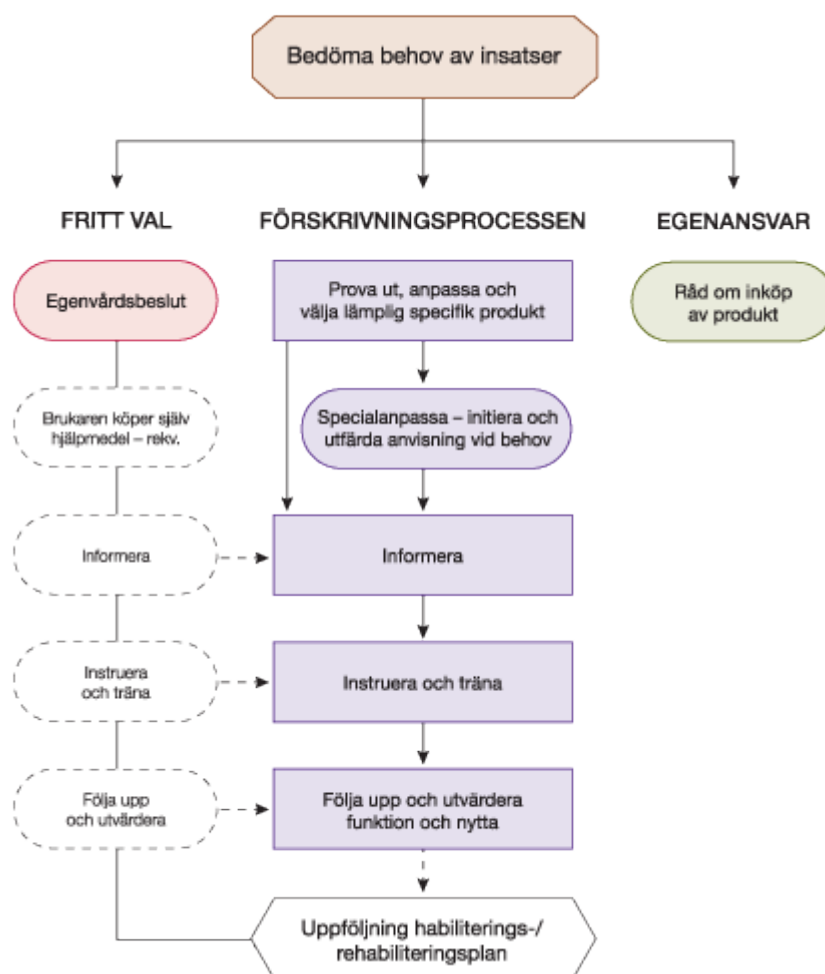
För att en person med funktionsnedsättning ska få tillgång till hjälpmedel krävs en förskrivning. Förskrivningsrätt förutsätter kunskap och kompetens rörande hjälpmedel, eftersom det är den som har förskrivningsrätt som fattar beslut om vilket hjälpmedel som ska tillhandahållas.

Det är viktigt att utreda det totala hjälpmedelsbehovet samt andra tänkbara alternativ. All individuell planering ska ske i samråd med den enskildes eller – när det gäller barn – barnets föräldrar/ställföreträdare. Behovet av hjälpmedel kan aktualiseras både av individen själv, dennes anhöriga eller av personal inom vård och habilitering/rehabilitering.

- Förskrivaren ska ha kunskap om och tillämpa gällande lagar, förordningar och föreskrifter som gäller för hjälpmedelsverksamhet
- Förskrivaren ansvarar för att det görs en bedömning utifrån den funktionshindrades medicinska status, hjälpmedlets funktion och möjlighet att i olika situationer kompensera funktionsnedsättningen eller på annat sätt ge stöd och hjälp.
- Förskrivaren ansvarar för att personen med funktionsnedsättning får instruktion i hjälpmedlets användning muntligt och skriftligt.
- Utprovning bör om möjligt ske i den miljö där hjälpmedlet ska användas eller i annan realistisk miljö, där olika alternativ kan prövas.

De olika stegen i förskrivningsprocessen

De olika stegen i en förskrivning framgår av nedanstående bild. De olika stegen beskrivs i Förskrivning av hjälpmedel – Stöd vid förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning

Förskrivningsprocessen för medicintekniska produkter

Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt

Prova ut, anpassa och välja lämplig specifik produkt innebär att:

- Genomförd behovsbedömning och lokala förutsättningar är grunden för val av hjälpmedel.
- Förvissa sig om att tillräcklig och relevant bakgrundsfakta och information om patientens funktionstillstånd och omgivningsfaktorer finns.
- Prova olika modeller av hjälpmedel inklusive olika anpassningar i så realistisk miljö som möjligt.
- Samordna med tidigare förskrivna hjälpmedel.
- Genomföra riskanalys om behov finns.
- Konsultera eller remittera patienten till hälso- och sjukvårds-personal med adekvat kompetens, om förskrivaren själv inte har det.
- I samråd med patienten välja lämplig specifik produkt.
- Patienten eller annan användare är delaktig i processen.
- Dokumentera i patientjournal.

Specialanpassa

Initiera specialanpassning innebär att:

- Undersöka om alternativa hjälpmedel finns innan specialanpassning påbörjas.
- Utfärda anvisning enligt de lokala rutiner som finns.
- Dokumentera i patientjournal.

En individuell anpassning görs när standardhjälpmedel inte passar. Ett nära samarbete mellan tekniker, forskrivare och brukare krävs för att uppnå optimal funktion. Ansvarsfrågor vad gäller medicintekniska produkter måste klargöras vid anpassning/specialanpassning av hjälpmedel och alla inblandade parter ska ha kännedom om gällande rutiner. När specialanpassning är aktuellt kontakta respektive hjälpmedelsverksamhet.

Informera

Informera innebär att:

- Ge muntlig och skriftlig information om hur hjälpmedlet fungerar och ska användas.
- Bruksanvisning lämnas.
- Situationsanpassad bruksanvisning görs vid behov.
- Informera om funktioner som är viktiga att kontrollera för säkerheten.
- Informera om vart man vänder sig vid behov av underhåll.
- Informera om eventuellt krav på försäkringsskydd eller situationer där patienten kan bli ersättningsskyldig.

Instruera och träna

Instruera och träna innebär att:

- Instruera hur hjälpmedlet ska användas.
- Träna patienten/annan användare att använda hjälpmedlet.
- Välja individuellt anpassad metod för träning.
- Gå igenom bruksanvisningen med patienten/annan användare.
- Dokumentera i patientjournal.

Uppföljning och utvärdering

Följa upp och utvärdera funktion och nytta innebär att:

- Följa upp om hjälpmedlet underlättar hur patienten fungerar i sin miljö.
- Utvärdera att uppsatta mål nås.
- Kontrollera att användaren vet hur hjälpmedlet ska användas.
- I samråd med patient, och eventuellt anhörig/närstående, ta ställning till nya eller kompletterande åtgärder.
- Ta ställning till om ärendet kan avslutas.
- Informera om vart och till vem patienten eller anhörig/närstående ska vända sig om förutsättningarna förändras.
- Dokumentera i patientjournal.

Uppföljning av hur hjälpmedlet används och fungerar är en viktig del i tillhandahållandet av hjälpmedel.

När patienten använt sitt hjälpmedel en tid ska uppföljning göras av om hjälpmedlet underlättar hur patienten fungerar i sin miljö samt utvärderas mot uppsatta mål. En uppföljning ger också möjlighet att kontrollera att den information och de instruktioner som tidigare lämnats har uppfattats på ett korrekt sätt. När och hur det är lämpligt att göra uppföljning och utvärdering beror på vilken typ av hjälpmedel som förskrivits, patientens funktionsnedsättning, omgivningsfaktorer etc. Sjukvårdshuvudmannen kan i lokala rutiner för vissa hjälpmedel ha beslutat att uppföljning av förskrivet hjälpmedel ska göras inom en viss tid eller med viss regelbundenhet. För personer med skador och sjukdomar med ständigt förändrade förutsättningar är regelbunden uppföljning och utvärdering särskilt viktiga. Vid uppföljning och utvärdering av hjälpmedelsförskrivningen mot uppsatta mål tar förskrivaren i samråd med patienten, och när det är aktuellt, även anhörig/närstående ställning till om nya och kompletterande åtgärder ska genomföras.

Risakanalys

I samband med förskrivning och uppföljning bör man i vissa fall göra en riskanalys. Socialstyrelsen rekommenderar en modell för detta. Denna beskrivs i Socialstyrelsens webbutbildning om förskrivning av hjälpmedel, i avsnittet för Förskrivning av hjälpmedel- för förskrivare.

När kan en förskrivning avslutas

Patientens upplevelse av förändrad möjlighet till aktivitet och delaktighet är av stor betydelse för kommande åtgärder. När målet med en hjälpmedelsförskrivning nåtts är det flera faktorer som påverkar om ärendet kan avslutas. Förskrivaren bör göra en riskanalys som stöd för sitt beslut. Enkel modell för riskanalys kan användas som ett stöd för bedömning av fortsatt uppföljning eller att avsluta förskrivningen.

När en hjälpmedelsförskrivning följs upp och utvärderats kan ärendet avslutas. Om patientens situation, diagnos eller andra orsaker föranleder vidare uppföljning måste en aktiv överrapportering ske till den hälso- och sjukvårdspersonal som är medicinskt ansvarig för patienten. Det är nödvändigt att klargöra vem som har det fortsatta uppföljningsansvaret, så att patienten vet vart hon eller han ska vända sig. Även om förskrivningsprocessen avslutas kan det dock finnas fortsatt behov av t.ex. förebyggande och avhjälpande underhåll. Åtgärderna i uppföljnings- och utvärderingsarbetet ska dokumenteras i patientjournalen.

Det är framför allt tre föreskrifter och allmänna råd från Socialstyrelsen samt en föreskrift från Läkemedelsverket som är centrala för hjälpmedelsområdet. I dessa författningar finns mer att läsa om förskrivning.

- Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:1) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården.

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.
- Läkemedelsverkets föreskrifter (LFVS 2003:11) om medicintekniska produkter. Föreskriften innehåller krav som ska uppfyllas för att en medicinteknisk produkt.

Läs mer

Förskrivning av hjälpmedel – Stöd vid förskrivning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning
Lagar och föreskrifter